

For citation / Atıf için:

ÇİFTCİ, Ö., HASDEDEOĞLU, M.O. (2026). Kadro Hareketinin ideal Türk Gençliği tasavvuru. *Kastamonu İnsan ve Toplum Dergisi – KİTOD* 4(7), 79-92. <https://doi.org/10.5281/zenodo.20696501/>, <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kitod>

Kadro Hareketinin ideal Türk Gençliği tasavvuru¹

The Kadro Movement's conception of the ideal Turkish Youth

Özlem ÇİFTCİ²

Doktora Öğrencisi. Kastamonu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Kastamonu, Türkiye

E-mail: ozlemustee@hotmail.com

ORCID: 0000-0001-8919-6035

Mehmet Onur HASDEDEOĞLU

Prof. Dr. Kastamonu Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Kastamonu, Türkiye

E-mail: o.hasdedeoglu@kastamonu.edu.tr

ORCID: 0000-0002-4920-2741

Makale Türü / Article Type:

Araştırma Makalesi / Research Article

Gönderilme Tarihi / Submission Date:

23/02/2026

Kabul Tarihi / Accepted Date:

21/05/2026

Etik Beyan / Ethics Statement

- ✓ Yazar(lar), çalışmanın etik kurul onayına tabi olmadığını beyan eder(ler).
- ✓ The author(s) declare(s) that the study is not subject to ethics committee approval.

Araştırmacıların çalışmaya katkısı / Researchers' contribution to the study

1. Yazarın katkısı: Makaleyi yazdı, verileri topladı ve sonuçları analiz etti/raporladı (%50).

Author contribution: Wrote the article, collected the data and analyzed/reported the results (50%).

2. Yazarın katkısı: Makaleyi yazdı, verileri topladı ve sonuçları analiz etti/raporladı (%50).

Author contribution: Wrote the article, collected the data, and analyzed/reported the results (50%).

Çıkar çatışması / Conflict of interest

Yazar(lar) bu çalışmada olası bir çıkar çatışması olmadığını beyan ederler.

The author(s) declare(s) that there is no potential conflict of interest in this study.

Benzerlik / Similarity

Bu çalışma iThenticate programında taranmıştır. Nihai benzerlik oranı %15'dir.

This study was scanned using the iThenticate program. The final similarity rate is 15%.

¹ Bu çalışma Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı'nda hazırlanan "Kadro Hareketinin Türk Edebiyatına Yansımaları" başlıklı doktora tezinden üretilmiştir.

² Sorumlu yazar / Corresponding author

Kadro Hareketinin ideal Türk Gençliği tasavvuru

Öz

Toplumsal dönüşümler, çoğu zaman eski ile yeni arasında bir karşıtlığı beraberinde getirir. Ancak bu karşıtlık her zaman keskin ve mutlak bir kopuş biçiminde gerçekleşmez. Toplumsal değişim, eskiyi tümüyle dışlayan ani bir kırılmadan ziyade, düşünsel alanda yaşanan bir dönüşüm sürecine işaret eder ve bu süreç yeni düşünce alanlarının ortaya çıkmasına zemin hazırlar. Kadro Hareketi, söz konusu dönüşüm bağlamında ortaya çıkan önemli fikrî oluşumlardan biridir. Değişim ruhunun ortaya konulması ve topluma benimsetilmesi sürecinde kendilerine öncü bir rol atfeden Kadrocular, kendi ifadeleriyle “avangart bir azınlık” olarak toplumsal dönüşümün halka anlatılması yönünde çalışmalar yürütmüşlerdir. Kadroculara göre toplumsal dönüşümün asli muhatabı ve taşıyıcısı gelecek nesillerdir. İnkılap ruhunu benimseyerek sürdürecektir ve genişletecek olan kesimin gençlik olduğunu savunan Kadrocular için inkılap, tamamlanmış bir hareket değil, süreklilik arz eden bir süreçtir. Bu bağlamda inkılap hareketinin daima ileriye dönük olarak devam etmesi gerektiği vurgulanmakta ve gençliğin bu doğrultuda yetiştirilmesinin önemi üzerinde durulmaktadır. Bu çalışmada, inkılap ruhunun genç kuşaklara benimsetilmesi amacıyla gençliğe özel bir misyon yükleyen Kadro Hareketi mensuplarının *Kadro* dergisinde yayımlanan yazılarının yanı sıra müstakil eserleri incelenerek inkılap ruhu ile gençlik arasındaki ilişki ele alınmıştır. Ayrıca Kadrocuların ortaya koyduğu inkılap ideolojisi çerçevesinde Türk gençliğine atfettikleri görevler tespit edilerek söz konusu düşüncelerin edebî eserlere nasıl yansıtıldığının ortaya konulması amaçlanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Toplumsal değişim, İnkılap ideolojisi, Eğitim, Gençlik, Kadro Hareketi

The Kadro Movement's conception of the ideal Turkish Youth

Abstract

Social transformations often entail a tension between the old and the new. However, this tension does not always manifest itself as a sharp and absolute rupture. Rather than signifying a sudden break that entirely excludes the old, social change points to a process of transformation occurring in the intellectual sphere, a process that lays the groundwork for the emergence of new fields of thought. Within this context of transformation, the Kadro Movement stands out as one of the significant intellectual formations that emerged during this period. Attributing to themselves a pioneering role in articulating and disseminating the spirit of change within society, the Kadroists described themselves as an “avant-garde minority” and undertook efforts to explain and legitimize social transformation to the public. According to the Kadroists, the primary addressees and carriers of social transformation were future generations. For them, youth constituted the social group that would internalize, sustain, and expand the spirit of the revolution. They conceived of the revolution not as a completed act, but as an ongoing and continuous process. In this regard, they emphasized that the revolutionary movement must always advance forward and underscored the necessity of educating the youth accordingly. This study examines the relationship between the spirit of the revolution and youth by analyzing not only the articles published in the journal *Kadro* by members of the Kadro Movement—who assigned a specific mission to youth in order to instill the revolutionary spirit in younger generations—but also their independent works. Furthermore, within the framework of the revolutionary ideology articulated by the Kadroists, the study identifies the roles attributed to Turkish youth and aims to reveal how these ideas were reflected in literary works.

Keywords: Social change, Revolutionary ideology, Education, Youth, Kadro Movement

EXTENDED ABSTRACT

This study examines the conception of youth developed by the Kadro Hareketi, one of the significant intellectual movements of the early Republican period in Turkey, and analyzes the mission attributed to youth within the framework of its revolutionary ideology. Rather than approaching social transformation as a radical rupture between the old and the new, the study is grounded in the assumption that transformation should be understood as a process of intellectual continuity and reconstruction. Within this perspective, the Kadro movement conceptualized the revolution not as a completed historical event but as an ongoing ideological and social project.

The central research question concerns the mechanisms through which Kadro intellectuals sought to ensure the continuity of the revolutionary spirit and the role they assigned to youth in this process. To this end, the articles published in the movement's journal, *Kadro*, as well as the individual works of leading figures such as Yakup

Kadri Karaosmanoğlu, Şevket Süreyya Aydemir, and Vedat Nedim Tör are analyzed comparatively. Through this examination, the study aims to reveal how revolutionary ideology was constructed and articulated through the notion of youth.

According to the Kadro intellectuals, the Turkish Revolution emerged from an anti-colonial struggle and possessed an original character that did not fully correspond to Western ideological models. For this reason, Kemalism was interpreted not merely as a political program but as a comprehensive project of social transformation structured around the principles of science, rationalism, and state-led development. Revolution, therefore, was conceived as a dynamic and forward-looking process whose continuity had to be secured. Youth was identified as the principal guarantor of this continuity.

Defining themselves as an “avant-garde minority,” the Kadro intellectuals assumed the task of systematizing the ideological foundations of the revolution and disseminating them to society through a leading cadre. However, they emphasized that lasting ideological continuity could only be achieved through the systematic education and ideological formation of younger generations. Youth was thus positioned not only as the guarantee of the future but also as the active carrier and future practitioner of revolutionary principles. Education, cultural production, and literature were regarded as key instruments in this ideological construction.

As articulated in Kadro magazine, the Kadro movement maintained that the reforms must rest upon a solid ideological foundation in order to attain durability and coherence. In the construction of this ideological basis, the education of youth was positioned at the center. Education, however, was not confined solely to formal instruction. Through radio broadcasts, periodicals, and People’s Houses, it was emphasized that society at large—particularly the youth—should undergo a comprehensive cultural formation. The future of the revolution was thus linked to the existence of a young generation raised with national consciousness. In this respect, youth were conceived as the principal guarantors of ideological continuity, responsible for the internalization and perpetuation of a national spirit and consciousness.

The study also analyzes the reflection of this revolutionary conception of youth in literary works. In particular, the novels *Yaban*, *Ankara*, and *Panorama* are examined as texts that reveal both the expectations placed upon youth and the subsequent disillusionments experienced by Kadro intellectuals. In these novels, youth is sometimes idealized as the bearer of revolutionary transformation and at other times portrayed as a symbol of ideological weakening and frustration. Literature thus emerges as a critical space in which the social resonance of revolutionary ideology is interrogated.

Research findings indicate that the Kadro Movement developed a conscious intellectual effort to construct a coherent and systematic theoretical framework within Kemalist ideology. The movement conceptualized the reforms not merely as political transformations but as a comprehensive process of social reconstruction grounded in an ideological totality. Within this framework, youth were positioned not as passive recipients of reform, but as constitutive agents responsible for ensuring ideological continuity. The durability of the revolution was thus linked to the existence of a generation equipped with national consciousness and capable of reproducing its ideological content.

However, the closure of the movement’s publishing organ and the failure to consolidate Kemalism into a coherent and systematic ideological structure limited the institutionalization of this theoretical endeavor. This situation suggests that, during the early Republican period, Kemalist ideology functioned less as a fully codified doctrine and more as a dynamic and evolving field of interpretation. The increasingly critical tone observed in post-movement texts reflects a concern that the spirit of the revolution had not been transmitted to younger generations at the desired level of depth and awareness.

In conclusion, this study demonstrates that the Kadro Movement envisioned youth not as passive representatives of the future but as active and constitutive social actors entrusted with safeguarding ideological continuity. By analyzing the relationship between ideology, education, and cultural policy through the lens of youth, the study offers a comprehensive assessment of the dynamic and evolving character of Kemalist ideology.

GİRİŞ

Cumhuriyetin kuruluş yılları, Türkiye'nin toplumsal ve siyasal dönüşümüne sahne olan kritik bir dönemini temsil etmektedir. Bu süreç, aynı zamanda yeni kurulan devletin kendisine özgü bir ideolojik çerçeve oluşturma çabası bakımından da büyük önem taşır. Toplumsal dönüşümün ve işleyiş mekanizmasının düşünsel alanları derinden etkilediği; buna karşılık düşünsel alanların da dönüşüm sürecinde yönlendirici ve tamamlayıcı bir rol üstlendiği görülmektedir. Kadro Hareketi, inkılap ideolojisini yaygınlaştırma amacıyla yalnızca siyasal dönüşümü hedef almakla yetinmemiş; ekonomik, toplumsal ve kültürel alanları kapsayan çok yönlü bir değişimi savunmuştur. Kadroculara göre bu alanlarda gerçekleştirilecek bütüncül bir dönüşüm, inkılap sürecini hızlandıracak ve inkılap ruhunun güçlenmesini sağlayacaktır.

Cumhuriyetin ilk yıllarında belirgin bir ideolojik yönelim ihtiyacının ortaya çıktığı görülmektedir. İnkılapların sürekliliğinin ancak güçlü bir ideolojik zeminle mümkün olacağını düşünen Kadrocular, *Kadro* dergisini bu doğrultuda yayımlamışlardır. Derginin ve dolayısıyla Kadro Hareketi'nin amaçları, ilk sayıda yer alan "Kadro" başlıklı yazıda şu şekilde dile getirilmiştir:

"Cihanın bin bir çeşit hadisata sebep olan bu günkü esrarengiz gidişi içinde, mukadderatını kendi inkılabının mukadderatına bağlayan inkılap neslimizin muhtaç olduğu inkılap şevkini her zaman uyanık tutmak ve inkılabımızın bir bakışta idrakimizi durdurur gibi görünen coşkun ve mürekkep cereyanına daima hâkim kalabilmek için, onun prensiplerini hududu muayyen kriteriyumlar şeklinde bilmeye, benimsemiye ve benimsetmeye mecburuz." (2011, s.5)

Kadrocular, "ihtilal inkılabın gayesi değil, vasıtasıdır" ilkesini benimseyerek Türkiye'nin süreklilik arz eden bir inkılap süreci içinde bulunduğunu savunmuşlardır. Bu çerçevede inkılabın esaslarını belirlemeyi ve bu esasların sürekliliğini sağlamayı amaçlayan bir yol haritası oluşturmuşlardır. Söz konusu görevin ise öncelikle aydınlarla düştüğünü ifade etmişlerdir. Kadroculara göre aydınların temel sorumluluğu, inkılapları halka anlatmak ve bu dönüşümü toplumsal düzeyde benimsetmektir. *Kadro* dergisinin yayımlanma amacı da bu düşünceyle doğrudan ilişkilidir. Yazın hayatı aracılığıyla halkın aydınlanacağı ve inkılapların geniş kitlelerce tanınacağı düşüncesi, dergide yer alan "İnkılâp Sanatına Varmak Yolları" başlıklı makalede açık biçimde vurgulanmaktadır.

"Çünkü hiçbir telkin sanatkârınki kadar kuvvetli olmamıştır. Sanatkâr, eserini, inanarak ve severek meydana getirir. Bir davaya sanatkâr kadar inanmak ve bu davayı sanatkâr kadar sevmek, hemen imkânsız gibi bir şeydir. Bu iki kuvvetli hassasını meydana getirdiği eserde tamamilen ifade edebildiği içindir ki, sanatkâr, bağlandığı akiye, insanları, o akiydenin rahiplerinden fazla inandırmağa muvaffak olmuştur. İnkılâp da nihayet akiydedir." (Kadro, 2011, s.1600)

Bununla birlikte Yakup Kadri, *Atatürk* adlı eserinde Kemalizm düşüncesinin ortaya çıkış sürecine ilişkin olarak şöyle söyler:

"Bir adam; nasıl bir millet haline girer? Bir millet, kendini tek bir adamda nasıl bulur? Fertle kollektivite arasındaki bu "eriyip mezcoluş" hadisesi, ne gibi esrarlı cemiyet kanunlarının tesirleri altında vuku bulur? Bütün bu noktaların izahını bilgiç ve tahlilsever tarihçilere bırakırım." (2021, s.32, 33)

Yakup Kadri'ye göre Kemalizm'in ve inkılap ruhunun teşekkül süreci, Atatürk'ün halk tarafından benimsenmesiyle yakından ilişkilidir. Atatürk, cemiyet kanunlarına hâkim bir lider olarak kolektif düşüncüyü kavramış ve inkılaplarını toplumsal bir olgu hâline getirerek hayata geçirmiştir. Bu durum, bireysel bir müdahaleden ziyade toplumun benimsediği ilkeler doğrultusunda gerçekleşen bütüncül bir toplumsal dönüşüme işaret etmektedir. Yakup Kadri başta olmak üzere, bütün Kadrocular, bu dönüşümün inkılap ruhunun benimsenmesiyle süreklilik kazanacağı kanaatindedir. *"Bitmiş inkılâbın, bittiğine inanılan inkılap olduğu"* düşüncesi de bu anlayıştan kaynaklanmaktadır (Kadro, 2011, s.111).

Kadro Hareketi, inkılapların sağlam bir ideolojik temele dayanması gerektiği görüşünü savunur. Bu bağlamda Cumhuriyet ideolojisinin belirli bir yol haritasına, başka bir ifadeyle sistemli bir ideolojik işleyiş planına ihtiyaç duyduğu ileri sürülmektedir. Söz konusu planın, öncü bir kadro tarafından ve akıl ile mantık ilkeleri doğrultusunda yürütülmesi gerektiği ifade edilir. Kadrocular, bu ideolojik çerçevenin aynı zamanda "yeni bir insan" yaratma hedefi taşıdığını belirtirler. Bilimsel düşüncüyü benimseyen, yurttaşlık bilinciyle hareket eden, laik ilkeleri içselleştirmiş ve devletçi ekonomik anlayışın uygulayıcısı olacak bir insan tipinin inşa edilmesi amaçlanmaktadır. Kadroculara göre bu doğrultuda geliştirilecek kamusal duyarlılık, erken Cumhuriyet döneminin modernleşme stratejisini destekleyecek temel unsurlardan biridir.

İnkılapların teorik düzlemde temellendirilmesini görev edinen Kadrocular, süreklilik vurgusunu özellikle ön plana çıkarmış ve bu sürekliliğin sağlanmasını gençliğin sorumluluğuna bırakmışlardır. Gençlik, Kadrocular tarafından "taşıyıcı nesil" olarak konumlandırılmıştır. Onlara göre gençlerin inkılabın ruhunu ve ideolojisini kavraması hayati önem taşımaktadır; zira inkılap ruhunu geleceğe taşıyacak olan kesim gençlerdir. Naci Bostancı (1990, s.20), bu durumu şu şekilde ifade eder:

"Kadrocular ideolojiyi oluştururken, sadece bugünün-kendi zamanının Türkiye'sinin meselelerini düşünmedikleri iddiasındadırlar. Aynı zamanda geleceği de kucaklayan bir ideoloji peşindedirler. Onun ortaya koyacağı fikir sistemi ve ölçüler yardımıyla sadece zamanın yöneticileri değil, gelecekteki yöneticiler ve en önemlisi geleceğin yöneticisi durumundaki genç kuşaklar da sosyal meseleler karşısında, iktisadi meseleler karşısında aynı çözüm yollarında birleşeceklerdir."

İnkılâbın özünde bulunan ileri fikir unsurları ideolojik olarak yorumlanıp ölçüler belirlendikten sonra bunlar, hem inkılâbı yaşatan Kadro'ca, hem de gelecekteki kuşaklar için onların fikri bakışlarını düzenleyecek unsurlar olacaktır diyen kadrocular, bu tipi inkılapçı insan tipi olarak nitelerler."

Yukarıdaki alıntıdan da anlaşılacağı üzere Kadrocular, inkılabı tamamlanmış bir olgu olarak değil, kuşaklar aracılığıyla devam ettirilmesi gereken bir süreç olarak görürler. Bu nedenle ideolojiyi mevcut yöneticiler için değil, geleceğin yöneticileri konumundaki gençlik için bir rehber olarak tasarlamışlardır. İnkılabın özünde yer alan ileri fikir unsurlarının ideolojik ölçütler hâline getirilmesi, devrimin kişilere ve dönemsel şartlara bağlı kalmaksızın kalıcı bir düşünsel çerçeveye oturtulması amacını taşımaktadır. Bu yönüyle gençlik, Kadro ideolojisinde inkılabın sürekliliğini sağlayacak temel taşıyıcı unsur olarak konumlandırılmaktadır.

Kadro dergisinin on yedinci sayısında yer alan "Kadro" başlıklı yazıda, inkılabın selametinin inkılap ruhunu benimsemiş genç bir neslin varlığına bağlı olduğu vurgulanır. Kadrocular, teşkilatlı bir gençlik oluşturma idealini dile getirirken, bu teşkilatlanmanın nicelikten ziyade

düşünsel bir birliktelik anlamı taşıdığını ifade ederler. “Teşkilatı içine alacak gövdeler değil, kafalardır.” söylemiyle gençlerin inkılap ruhunu kavrayarak bu davayı gelecek kuşaklara aktarmaları gerektiğinin altı çizilir (2011, s.851). Bu bağlamda gençliğin görev ve sorumluluk almaya istekli olduğu ve bu misyonun onlara verilmesi gerektiği belirtilir:

"İnkılâbımızın bütün esaslarını, bütün gayelerini, teşkilâtına kafası ile bağlanmış bir Türk gençliğine belletmek. Üzerine aldığı mesuliyeti Büyük Nutuktaki son cümle ileve Başbuğun dediklerini tekrar ettirmek suretile anlatmak. Ve sonra, ona vazife vermek. Yığın halinde vazifeler vermek. Bu vazifelerin millete yapılan büyük kalkınma işile niçin ve nasıl alâkadar olduklarını anlatmak." (2011, s.852)

Kemalist bir gençlik inşa etme idealini benimseyen Kadrocular için Cumhuriyet’i ve inkılapları yaşatacak olan esas güç gelecek nesillerdir. Bu nedenle gençliğe özel bir önem atfedilmiş; ideolojik sürekliliğin sağlanması, yeni bir gençlik anlayışının inşa edilmesiyle ilişkilendirilmiştir.

İNKILAP RUHUNUN OLUŞTURULMASI VE KEMALİZM’İN ORTAYA ÇIKIŞ SÜRECİ

Kemalizm, Atatürk ilke ve inkılaplarını esas alarak toplumsal kalkınmayı hedefleyen; ekonomik, sosyal ve siyasal reformları kapsayan Cumhuriyet’in kurucu ideolojisi olarak tanımlanabilir. Atatürk’ün altı ilkesi doğrultusunda şekillenen Kemalizm, Türkiye’yi muasır medeniyetler seviyesinin üzerine çıkarma idealine dayanan yenilikçi bir dönüşüm programı olarak ortaya çıkmıştır. Atatürk’ün vefatının ardından kavramsal olarak daha yaygın biçimde kullanılan Kemalizm, zamanla “Atatürkçülük” ile aynı anlamda kullanılmaya başlanmıştır. Feroz Ahmed, Kemalizm’in ideolojik çerçevesini şu şekilde açıklamaktadır:

"Kemalizm diye tanımlanagelen ideoloji, Cumhuriyet Halk Fırkası'nın (CHF) 1931'deki kongresinde açıklığa kavuşmuştu. Kemalizm, o tarihten sonra Türk milletinin kaderine yol gösterecek olan altı ilke; milliyetçilik, cumhuriyetçilik, halkçılık, laiklik, devletçilik ve devrimcilik ilkeleriyle tanımlanacaktı. Bu ilkeler, önce parti programına geçirilmiş, daha sonra 1937'de Anayasaya da konularak kurumsallaştırılmıştı. Ancak 1931'de açıklığa kavuşturulmuş olsa bile Kemalizm, bir önceki on yılda da , aslında 1919'da milli mücadelenin başlamasından beri duruma ve koşullara uyarlanmak suretiyle egemenliğini sürdürmekteydi. Ne var ki 19. yüzyıl sonu ve 20. yüzyıl başındaki Osmanlıcılık, Panislamizm ve Pantürkizm cereyanlarını dikkate aldığımızda, ideoloji arayışının çok daha eskilere dayandığını görürüz. Ama bunlar, Müslüman Türk topluluğunun bir kimlik arayışının ötesine pek geçemeyen sınırlı girişimlerdi; bir bütün olarak devletin ve toplumun gelişmesi için ideolojik bir çerçeve sunmak peşinde değillerdi. Oysa Kemalizm, yalnızca devrimci milliyetçilik kavramıyla bir kimlik sunmakla kalmamış, öbür beş ilkesiyle de yaratmayı amaçladığı yeni rejimin ve toplumun temelini oluşturmuştu." (Feroz Ahmed, 2016, s.217, 218)

Partinin tüzüğünde de “Kemalizm” adıyla tanımlanan bu ideoloji, yalnızca bir siyasal yönelim değil, aynı zamanda kapsamlı bir toplumsal dönüşüm tasarısını ve bu dönüşüm için izlenmesi gereken yolu ifade etmektedir. Kemalizm’de akıl ve fen temel referans noktaları olarak kabul edilmekte; bilimsel düşünceyi esas alan güçlü ve çağdaş bir toplumun inşası hedeflenmektedir. Ulusal bilinç ve kolektif güç ön planda tutularak geleceğe yönelik bir toplumsal tasavvur oluşturulmuştur. Ortaylı ve Küçükkaya, Kemalizm’in oluşum sürecine ilişkin olarak şu değerlendirmede bulunmaktadır:

"Hareket Kemal Paşa'nın önderliğinde yürütülüyor. Parlamento var, bu bir provizyon hükümeti. Seçici ve kurucu bir hükümet. Ama büyük bir mücadele yürütüyor. Bunun adını oradan koyuyorlar. Rejime Kemalist demiyorlar. Kemalist Hareket diyorlar. Sonradan adı Kemalist rejim oldu. Ne zaman? 1925'ten sonra, Türkler de kullandı. Bir kere Kemalizm denilince o zaman anlaşılan şey cumhuriyettir. Onun üzerinde duruluyor. İkincisi; din ile devletin ayrılması gibi, aslında mümkün olmayan ve kesinlikle Fransız İhtilali ve aydınlanma tipi laikliği tarif eder Kemalizm. Bunun üzerinde çok duruluyor fakat Kemalizm'in laikliği ile ihtilal Fransası'nı, hatta 3. Cumhuriyeti mukayese etmek ne kadar mümkündür. Türkiye'de bunun adı "medeniyet savaşı" olarak konmuş. Yani fenni üretim yapacaksınız, sanayi kuracaksınız, okuma seferberliği yapacaksınız. İyi tıbbınız olacak, ilaveten çok kişinin anlamadığı ama Mustafa Kemal'in ısrarla vurguladığı, yeryüzüne, coğrafyaya, olaylara, tarihe bakmasını bileceksiniz." (Ortaylı ve Küçükkaya, 2013, s.147, 148)

Atatürk, büyük bir toplumun *kirizmacısıdır*. Kirizma, ekeneğe açılan toprağın derinden alt üst edilmesi anlamını taşımaktadır (Dündar, 2002, s.17). Atatürk'ün amacı da bilim ve irfan rehberliğinde güçlü bir Türkiye Cumhuriyeti inşa etmektir. Bilimsel düşünceye dayalı sürekli gelişimi esas alan bu anlayışa göre, değişim ve yenilenme olmadan toplumun varlığını sürdürmesi ve ilerlemesi mümkün değildir (Aybars, 1994, s.150).

Atatürkçü reformların ve Kemalizm'in Batı'ya yönelmekle ilişkilendirilmesi de bu bağlamda değerlendirilmelidir. Atatürk'ün "*Medeniyete girmeyi arzu edip de Garb'a teveccüh etmemiş millet hangisidir?*" sözü, ilerlemenin olduğu her alanın takip edilmesi gerektiği anlayışını yansıtmaktadır (İnalçık, 2012, s.81). Kemalizm, bütünleştirici bir milliyetçilik anlayışını benimseyerek yurttaşların ortak bir manevi zeminde buluşmasını amaçlamış ve bu zeminin temelini de inkılap ruhu oluşturmuştur.

Kadroculara göre yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti, süreklilik arz eden bir inkılap süreci içerisinde. Ancak bu süreçte değişim, inkılabın nihai amacı değil, onun gerçekleştirilmesini sağlayan bir araçtır. Kadrocular, değişim aşamasında kalınmasının inkılabı sekteye uğratacağı kanaatindedir. Bu nedenle inkılabın sürekliliği için inkılap ruhunun canlı tutulması, benimsenmesi ve topluma mal edilmesi gerektiğini savunmuşlardır. Kadro Hareketi'nin temel amacı da bu ruhu korumak ve yaygınlaştırmaktır. Yakup Kadri, *Panorama* romanında inkılabın ve inkılapçının niteliğini şöyle ifade eder:

"... Bu ne sert, ne haşin mantık diye söylenme! Madem ki inkılaptan bahsediyoruz; ben yeryüzünde yumuşak ve tatlı mantıklı bir inkılap tanımıyorum..."

"...Madem ki inkılaptan bahsediyoruz, madem ki inkılapçıyız diyoruz; ister istemez, kafanın bu tez ve antitez idmanlarını şöyle bir yana bırakıp yalnız bir taraflı olmak ve dünyayı yalnız bir zaviyeden görmek mecburiyetindeyiz. İsa'nın müritlerine dediği gibi, ya "Evet, evet!" ya "Hayır, hayır!" hem "Evet!" hem "Hayır" ya da kâh "Evet kâh "Hayır!" bu, ne yapacağını bilmeyenlerin, bu kararsızların, imansızların, zayıf ruhların kârıdır..." (2018, s.113).

Kemalizm ideolojisi, bilimsel düşünceyi merkeze alan ve durağanlığı reddeden bir ilerleme anlayışına sahiptir. Bilimin sürekli gelişen yapısı, toplumsal düşüncenin de yenilenmesini zorunlu kılmaktadır. Kadrocular, fikir hareketlerinin durağan olamayacağını, aksine sürekli

gelişen ve yenilenen bir düşünsel sistemin ürünü olması gerektiğini savunmuşlardır. *Kadro* dergisinin dördüncü sayısındaki giriş yazısında bu durum açıkça ifade edilmektedir:

"Fikir arayışı ve fikir hareketi, membaları kuruyan ve yosunlaşan yorgun, argın suyun akışı gibi, sessiz, sedasız cereyan etmez. Fakat, fikrî taharriye sevkedenasıl münevverlik heyecanı, bu heyecana yol gösteren mütecanis bir usul elde baki kaldıkça, yeni arayış tereddidi etmedikçe, fikir hareketlerinin şiddetinden cemiyet, ancak istifade eder. Fikir hareketinden çekinen cemiyet, ancak kendine uygun ve kendine hâs olan âlemi telâkki tarzını bulamıyan, yani kendi İDEOLOJİSİNİ yapamıyan cemiyettir." (2011, s.162)

Bu çerçevede Kadroculara göre inkılapçı bir devlet, kendi ideolojisini oluşturmak ve bu ideoloji doğrultusunda yönetilmek zorundadır. Derginin kapatılmasıyla birlikte Kemalizm'in, dünya siyasetinde ileri bir düşünce sistemi olma potansiyelinin zayıfladığı görüşü dile getirilmiştir. Vedat Nedim Tör, bu durumu *Yıllar Böyle Geçti* adlı eserinde şu şekilde ifade eder:

"KADRO HAREKETİ, muvaffak olsa idi, Türkiye'miz zamanla bütün az-gelişmiş ve bir zamanki sömürge ve yarı sömürge milletlerine örnek bir duruma gelecek ve böylelikle Cihan politikasında yalnız jeopolitik durumu ve askerî gücü bakımından değil, aynı zamanda ideolojik üstünlüğü ile de hesaba katılması gereken bir potansiyel kutup olacaktı. Daha da önemlisi bugün büyük bir değerler anarşisi içinde bunalan ve ruhî, fikrî rızkını tıpkı sokaklarda başıboş oraya buraya seğirterek yiyeceğini arayan tavuklar gibi ideolojik çöplüklerde ne bulurlarsa onlara kapılan gençlerimiz, kendilerini doyuran, heyecanlandıran orijinal ve ileri bir fikir sistemine bağlanacaklar, böylelikle ruhî ve fikrî tatminlerini bulup rahatlayacaklar ve kendilerini memleketin kalkınmasına şevkle ve bilinçle vakfedeceklerdi." (1976, s.133)

Marksist tarihsel materyalizmden etkilenerak anti-emperyalist bir perspektif geliştiren Kadrocular, dönemin koşullarına uyan özgün çözüm önerileri sunmuş ve dolayısıyla mevcut siyasal iktidarla fikir ayrılıklarına düşmüşlerdir. Sonuç olarak Kemalizm'i yanlış yorumladıkları gerekçesiyle şiddetli eleştirilere maruz kalan Kadro Hareketi, inkılap ruhunu toplumun geniş kesimlerine benimsetme amaçlarını gerçekleştiremeden, derginin kapatılması sonucu dağılmıştır.

ORİJİNAL BİR HAREKET OLARAK TÜRK İNKILABI VE KADRO'DA GENÇLİK TASAVVURU

Türk inkılabı, tarihsel koşulları ve hedefleri bakımından dünyadaki diğer dönüşüm ve inkılaplardan ayrılan özgün bir nitelik taşır. Bu özgünlük, öncelikle Türk inkılabının sömürge ve yarı sömürge toplumlar için öncü bir model olarak ortaya çıkmasından kaynaklanır. Türk milleti, tarihsel ve toplumsal hafızasında sömürgeciliği kabul etmeyen bir bilinç taşır ve bu nedenle Millî Mücadele öncesinde dahi işgallere karşı kendi içinde örgütlenerek tepki gösterir. Bu tutum, Türk toplumunda köklü bir millî şuurun varlığına işaret eder.

Kadrocular da Türk inkılabının bu millî şuur üzerine inşa edildiğini savunmuşlardır. Onlara göre inkılap hareketinin öncü ve özgün karakteri, Türk milletin sahip olduğu bu millî ruhtan beslenmektedir. Gerçekleşen inkılapların dünyadaki diğer inkılap hareketlerinden ayrılmasının temelinde de bu tarihsel ve toplumsal bilinç yatmaktadır. Yakup Kadri, *Vatan Yolunda* adlı eserinde bu durumu şu sözlerle dile getirir:

"İstilacıların kanunlarına velev muvakkat bir zaman için de olsa da boyun eğmezdik, velev zâhiri de olsa bir Fransız subayına, bir İngiliz polisine, bir Yunan efzununa güler yüz gösteremezdik. Yâni bir eski atalar sözüne uyarak "köprüyü geçinceye kadar ayıya dayı"

diyemezdik. Çünkü, bizde daha o zamandan beri bir Atatürk gençliği şuuru, bir Atatürk gençliği gururu uyanmıştı." (2019, s.16, 17)

Türk inkılap hareketi, esasen Atatürk'ün evrensel hümanizm anlayışı doğrultusunda şekillenmiştir. Dolayısıyla hem antikomünist hem de antifaşist bir karakter taşır. Atatürk'ün kurucu ve inkılapçı liderliği, millet iradesini esas alan bir anlayışa dayanır. Yakup Kadri'ye göre Atatürk, inkılapçılığı hiçbir zaman diktatörlükle karıştırmamış; aksine toplumsal meşruiyeti daima ön planda tutmuştur:

"Büyük Millet Meclisi Hükümeti ve onun değişik bir devamı olan bugünkü Türk Cumhuriyeti, o kadar orijinal bir eserdir ki, bunun bir misalini, ne evvel zamanın demokrasilerinde, ne Büyük Fransız inkılâbının doğurduğu çeşitli devlet şekillerinde bulabiliriz. "Hukuku Esasiye" ilminde Kemalist rejim başlı başına bir fasıldır ve sosyal, ekonomik, hattâ politik strüktürü itibarıyla, harp sonrası buhranlarının meydana çıkardığı diğer bazı devlet şekillerine de örnek teşkil etmiştir." (2021, s.79)

Bu bağlamda Türk inkılabı, teknik ve iktisadî yetersizliklere rağmen gerçekleştirdiği sosyal, ekonomik ve siyasal yeniliklerle orijinalliğini kanıtlamış; bazı toplumlar için de model olmuştur. Türk inkılabı, Türk milletinin ve devletin çağdaşlaşma idealinin somut ifadesidir. Atatürk'ün hem askerî hem de inkılapçı liderliği, inkılabın teşkilatlanması ve kadrolaşması sürecinde belirleyici olmuştur. Yakup Kadri, Atatürk'ün bu yönünü şu sözlerle vurgular: *"Mustafa Kemal harp tekniğinde olduğu gibi, ihtilâl tekniğinde de emsalsiz bir taktikçiydi. Lenin de dahil olmak üzere, bütün harp sonrası inkılapları liderlerinin hiçbirisi bu sahada onunla boy ölçüşemez."* (2021, s.81) demiştir.

Yaşama ve yaratma kabiliyeti yüksek milletlerin güçlü fikir hareketleri ortaya koyabileceğini savunan Kadrocular, inkılabın durağanlaşmasına karşı çıkmış; sürekli yenilenen bir ideolojik sistemin gerekliliğini vurgulamışlardır. *Kadro* dergisinin dördüncü sayısında bu düşünce açık biçimde dile getirilmiştir:

"Fikir arayışı ve fikir hareketi, membarları kuruyan ve yosunlaşan yorgun, argın suyun akışı gibi, sessiz, sedasız cereyan etmez Fakat, fikrî taharriye sevkedenden asıl münevverlik heyecanı, bu heyecana yol gösteren mütecanis bir usul elde baki kaldıkça, yeni arayış tereddi etmedikçe, fikir hareketlerinin şiddetinden cemiyet, ancak istifade eder. Fikir hareketinden çekinen cemiyet, ancak kendine uygun ve kendine hâs olan âlemi telâkki tarzını bulamıyan, yani kendi İDEOLOJİSİNİ yapamıyan cemiyettir." (2011, s.162)

Bu doğrultuda Kadrocular, kendi ideolojisini inşa eden bir milletin yenilikten kaçmaması gerektiğini savunmuşlardır. Kemalizm ideolojisinin dünyadaki en güçlü düşünce akımı olduğunu savunan Kadrocular, her şeye rağmen inkılap ruhunun toplumun geniş katmanları tarafından benimsenmemesinden dolayı üzüntü duyarlar. Vedat Nedim Tör, Kadro Hareketi'nin hedeflediği ideolojik derinliğin hayata geçirilememesinin, inkılap ruhunun zamanla zayıflamasına yol açtığını ifade ederken; inkılap ideolojisinin gençler için özgün ve doyurucu bir düşünce sistemi sunma potansiyelinden söz etmektedir (1976, s.133).

Bu çerçevede Kadrocular, inkılap ruhunun sürekliliğini sağlayacak temel unsur olarak gençliği görürler. Dolayısıyla gençliğin, akılcı, laik ve devletçi kalkınma ilkeleriyle uyumlu bir "yeni insan" tipolojisi içinde yetiştirilmesi gerektiğini ısrarla savunurlar. 1930'lu yılların siyasal ve toplumsal konjonktürü de bu gençlik tasavvurunu destekler niteliktedir. *Kadro* literatüründe bağımsız kalkınma anlayışı ile ideolojik bütünlük sağlama çabası iki temel eksen olarak öne çıkar.

Kadroculara göre Türk inkılabının fikrî temellerini oluşturmak tek başına yeterli değildir; inkılap ruhunu içselleştirmiş yeni bir toplum ve yeni bir gençlik inşa edilmelidir. Bu nedenle eğitim, kültürlenme ve kurumsal yapılar büyük önem taşımaktadır. Halkevleri, süreli yayınlar ve edebiyat, bu ideolojik aktarımın temel araçları olarak görülmüştür. Derginin üçüncü sayısında Şevket Süreyya Aydemir imzalı "İnkılâp Bitti mi?" başlıklı yazıda inkılabın sürekliliği vurgulanmaktadır. Yazıda Ankara radyosunun bu konuyla ilgili gayretleri övgüye değer bulunur: *"Ankara Radyosu iyi konuşunca verdiği sesler, hem hududumuzun içinde, hem hududumuzun dışındaki hava mesafelerinde sert akisler yapar."* (2011, s.111).

Gençliğin eğitimi konusunda Halkevleri'nin rehberlik rolüne dikkat çeken Kadrocular, bu kurumların yetişmiş kadrolarla desteklenmesi gerektiğini belirtirler. Hem örgün hem de yaygın eğitim yoluyla gençliğin inkılap terbiyesiyle yetiştirilmesi gerektiği düşüncesi, derginin on yedinci sayısında ayrıntılı biçimde ele alınır:

"İnkılâbımızın bütün esaslarını, bütün gayelerini, teşkilâtına kafası ile bağlanmış bir Türk gençliğine belletmek. Üzerine aldığı mesuliyeti Büyük Nutuktaki son cümle ile ve Başbuğun dediklerini tekrar ettirmek suretile anlatmak. Bu vazifelerin millete yaptırılan büyük kalkınma işi ile niçin ve nasıl alâkadar olduklarını anlatmak. Bu vazifelerin memleket yapısında nasıl plân, iş ve ideal mafsallaşmaları yaptıklarını göstermek. Cephede seçme küt'a ve seçme zabitin vazifesi nasıl zaferi bir manivelâ oyunu ile bu tarafa atmak ise, böyle bir gençliğe verilen vazifenin de tıpkı onun gibi olduğunu ispat etmek. İşte kurtuluş inkılâbının genç nesline, akıncı nesline, serden geçti nesline böyle bir terbiye verilmelidir." (2011, s.852).

Kadroculara göre inkılap nesli bireysel ve kendiliğinden oluşan bir yapı değildir; aksine kolektif bir bilinç, ahlâk ve disiplin içerisinde yetiştirilmelidir. İnkılap ruhunun kalıcı hâle gelmesi, toplumun tüm fertlerinin bu terbiyeyle hareket etmesine bağlıdır (2011, s.61). Kadro'nun yirmi ikinci sayısında yayımlanan "İnkılâp Neslinin Şarkısı" başlıklı yazıda Şevket Süreyya, ulaşılmak istenen toplumsal ülküyü bu anlayış doğrultusunda üç maddede şu şekilde özetler:

1. *"Her adımı baştan başa bir ayrı emekle işlenmiş sulak, serin ve yemyeşil bir vatan toprağı,*
2. *Bu vatan toprağı üstünde her çağı bir gençlik neş'esi içinde geçen şen, tok, giyimli, sıhhatli ve kum gibi bir Türk kalabalığı,*
3. *Her parçası aynı planla işlenen, her parçası aynı ahenk içinde milletin umumî ve hâkim menfaati için çalışan illetsiz, tezatsız bir Türk milleti ülküsü henüz önümüzdedir."* (2011, s.1195)

Sonuç olarak Kadrocular için gençlik, yalnızca mevcut inkılap hareketini sürdüren bir unsur değil; zamanı geldiğinde ideolojik ve yönetsel sorumluluğu devralacak asli aktördür. İnkılap hareketinin kalıcılığı ve ideolojik derinliği, gençliğin bu süreci benimsemesine ve içselleştirmesine bağlanmıştır. Bu nedenle Kadro Hareketi, eğitimi, kültürü ve kurumsallaşmayı gençliğe yönelik ideolojik bir yatırım olarak değerlendirmiştir.

Kadrocular, inkılap hareketinin sürekliliğini ve derinleşmesini temel bir ilke olarak benimsemişlerdir. Bu bağlamda, topluma rehberlik edecek aydın gönüllülerin varlığını zorunlu görmekte; kendilerini de bu öncü kadronun bir parçası olarak konumlandırırmaktadırlar. Derginin yayımlanmaya başladığı ilk dönemde savunulan düşünce sistemi henüz açık bir adlandırmaya kavuşmamış olmakla birlikte, *Kadro* çevresinin benimsetmeyi amaçladığı ideolojinin Kemalizm olduğu kısa sürede belirginleşmiştir.

Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Kemalist öğretinin ortaya çıkışını toplumsal bir sürecin doğal sonucu olarak değerlendirir. *Yaban* romanında, inkılap ruhunu içselleştirmiş ve bu ruhu topluma aktaracak bir aydın zümrenin doğacağına duyduğu inancı açık biçimde ortaya koyar. Bu doğrultuda, aydın-halk kopukluğunu eleştirerek münevverleri inkılabın taşıyıcısı olmaya davet eder. Şevket Süreyya Aydemir'in *Kadro*'nun on sekizinci sayısında yer alan ve *Yaban* romanını merkeze alan yazısı da bu çağrıyla pekiştirir. Aydemir, söz konusu eseri Türk münevveri için bir dönüm noktası olarak nitelendirir ve aydınların bu yeni dönemde üstlenmesi gereken tarihsel sorumluluğa dikkat çeker:

"Yakup Kadri'nin (Yaban) ı 1923 de yazılıydı, belki yakılabılırdi. Fakat bugün (Yaban) Türk münevverinin beklediği ve özlediği romandır. Çünkü bu romanda kalabalıkların hareket enstenktleri değil, Türk stepinin insan malzemesi tetkik olunuyor Bu stepin kuruluşu, şenlenmesi için bu malzemenin olduğu gibi bilinmesi lazımdır. İşte Yaban'da akseden içtimâî örgü, bu çorak stepler ortasında şimdiye kadar bilinmiyen, şimdiye kadar terkolanın insan malzemesinin karakteridir.

Türk münevveri! Yaban'ı istersen yadırğa! Fakat oku!

Çünkü bu kitap senin milli edebiyatında bir devrin başıdır. Ve bu açılan devirde senin bir yerin ve vazifen vardır!.." (2011, s.999)

Bu yazısıyla aydın kesime seslenen Şevket Süreyya Aydemir Kemalizm'in ruh ve heyecanını yayma görevini Türk aydınına verir. Yine Yakup Kadri, *Atatürk* adlı eserinde Türk gençliğine şu cümlelerle seslenir:

"Ey Kemalist Türkiye'nin bahtiyar gençleri; siz ki, on altı yaşınızda daha bir futbol maçına bile başlayamıyorsunuz; bense, o yaşta, hürriyet sevgisi yoluna "hayat mücadelesi" denilen korkunç oyuna atılmışım. -Size nasıl anlatabayım?- o zamanlar, adını ağzımıza almadığımız "vatan"ın dışında "firarî" diye anılan birtakım Türkler dolaşırdı. Frenkler bunlara "JeuneTurc" lakabını vermiş olmakla beraber aralarında benim gibi çocuklar ve ak sakallı ihtiyarlar da vardı ve sanmayınız ki, bunlar birtakım kahramanlardı. Hayır. Bunlar ne yaptıklarını bilmez bir sürü bedbahtlardı ve altı aşınmış pabuçlarıyla diyar diyar dolaşarak "hürriyet" dilenirlerdi. " (2021, s.15, 16)

Yakup Kadri'nin Atatürk'e ve Türk gençliğine hitaben kaleme aldığı metinlerde, Cumhuriyet'in ilk kuşaklarının tarihsel imkânlarla sahip olduğu özellikle vurgulanır. Yazar, yeni Türkiye'de yetişen gençlerin, önceki kuşakların bedel ödeyerek elde ettiği kazanımlar üzerinde yükseldiğini hatırlatarak onları bilinçlenmeye çağırır. *Vatan Yolunda* adlı eserinde ise Atatürk gençliği bilincinin Millî Mücadele yıllarında filizlendiğini ifade ederek, bu bilincin işgal koşullarında dahi boyun eğmeyi reddeden millî bir karakterin tezahürü olduğunu vurgular:

"İstilacıların kanunlarına velev muvakkat bir zaman için olsa da boyun eğmezdik, velev zâhiri de olsa bir Fransız subayına, bir İngiliz polisine, bir Yunan efzununa güler yüz gösteremezdik. Yâni bir eski atalar sözüne uyarak "köprüyü geçinceye kadar ayağı dayı" diyemezdik. Çünkü bizde daha o zamandan beri bir Atatürk gençliği şuuru, bir uyanmıştı." (Karaosmanoğlu, 2019, s.16, 17)

Atatürk gençliğinin korkusuz ve güçlü kişiliğinin yeni ulusu ve devleti çok daha ileriye taşıyacağını inancında olan Yakup Kadri, *Ankara* romanında Yıldız karakteri aracılığıyla idealize ettiği Atatürk gençliğini somutlaştırır:

"Ne kadar canlı, ne kadar akıllı, ' diye mırıldandı.

Neşet Sabit, salonun ortasında duruyor ve kutudan henüz aldığı bir sigarayı düşünceli düşünceli ağzına götürüyordu.

'Ee, işte, bu yeni nesil bu, işte tam olarak yeni nesil.' dedi." (2020, s.217)

Bu yeni kuşak, yalnızca Cumhuriyet'in nimetlerinden yararlanan değil; inkılabın düşünsel ve ahlaki mirasını iradeye dönüştürebilen, güçlü ve sağlıklı bireylerden oluşan bir toplumsal tip olarak tasarlanır. Yazar, kendi kuşağı ile Cumhuriyet gençliği arasındaki farkı özellikle belirginleştirerek yeni nesli tarihsel sürekliliğin asli unsuru olarak konumlandırır:

"Evet, biz düşündük. Biz, tahayyül ettik, biz, istedik. Fakat bizim düşüncemiz onlarda vaka; bizim hayalimiz onlarda hakikat; bizim isteğimiz, onlarda irade oldu. Onun için yeni nesil, bizden, yalnız daha bahtiyar değil; bizden daha kuvvetli bizden daha ileridir. Sonra o ne sıhhat, iki gözüm, o ne sıhhat!..." (2020, s.219)

Kadrocular için gelecek nesiller, inkılapların yalnızca koruyucusu değil, aynı zamanda geliştiricisi ve taşıyıcısıdır. Şevket Süreyya Aydemir'in *Kadro*'nun dördüncü sayısında yayımlanan "Genç Nesil Meselesi" başlıklı yazısında da bu görüş açıkça dile getirilir. Aydemir, inkılabın tamamlanmış bir süreç olmadığını, aksine genç kuşaklar eliyle süreklilik kazanacağını savunur. Ancak Kadrocular, ilerleyen yıllarda bu idealin gerçekleşmemiş olmasının yarattığı hayal kırıklığını da açıkça ifade edeceklerdir.

Vedat Nedim Tör, *Kemalizmin Dramı* adlı eserinde bu hayal kırıklığını sistemli bir eleştiriye dönüştürür. Atatürk'ün birleştirici ve yönlendirici liderliğinin ardından doğan ideolojik boşluğun yabancı düşünce akımları tarafından doldurulduğunu, Kemalizm'in ise kurumsallaşamadan etkisini yitirdiğini ileri sürer:

"Atatürk'ün yüceltici ve birleştirici ruhundan açılan büyük boşluğu yabancı ideolojiler doldurdu ve Kemalizm, olgunlaşıp sistemleşmeden kişiliğini yitirdi. Miller ölçüsünde Kemalist İnsanı yetiştiremeden milli bütünlüğümüz parçalandı. Türkiyemiz, her renkten ideolojiler mozayiki haline geldi. Oysa ki, bu durum gerçek Kemalizm için utanç verici bir tenezzüldür. Çünkü hiçbir ideolojik sistem, Kemalizmden daha ileri, daha yapıcı, daha doyurucu, daha hümanist ve memleketimizin koşullarına da daha uygun değildir." (1980, s.21, 22)

Benzer bir hayal kırıklığı Yakup Kadri'nin *Panorama* romanında da görülür. Romanda, inkılap ideallerinin toplum tarafından yeterince içselleştirilememesi ve yönünü kaybeden inkılapçı tipler aracılığıyla, devrimci ruhun sönümlenmesi eleştirel bir bakışla ele alınır. Romanın en çarpıcı noktalarından biri de Üsküplü bir gencin sözleridir:

"Biz, daha çocukken iştirdik, Türkiye'de bir inkılap olmuş, ileri ve halkçı bir rejim kurulmuş, bunun kendine mahsus birtakım prensipleri varmış diye. Ve bunun adına Kemalizm derler. Hala da böyle derler, bizim taraflarda buna... hala böyle derler ve bunu, bütün geri kalmış ve köle milletleri irtica zincirinden ve emparyelizm boyunduruğundan kurtaracak bir hidayet yolu telakki ederler. Yalnız okuryazarlarımız, yalnız aklı başında olanlarımız değil, en ücra köylerde yaşayan en karacahil millettaşlarımıza kadar herkes görüşün hiç olmazsa esasında birliktir. Yani Kemal Paşa'nın bir gün gelip bizi de yabancı cevrenden kurtaracağı kanaatindedir. İşte ben, fakir bir köy imamının oğlu olan ben, gözlerimi dünyaya böyle bir imanun ışığı içinde açmıştım. Oysaki... oysaki buraya geldikten sonra, hem bu ışığı, hem de Kemal Paşa'nın izini kaybettim." (2018, s.313, 314)

İnkılap ışığının sönmesi Kadrocuları hayal kırıklığına uğratmıştır. Bu hayal kırıklığının sebebi de inkılabın bitmeyen bir ruh içinde ileriye dönük olması gerektiğini savunmalarından ileri gelir. Kadrocuların büyük beklentilerle inkılap ruhunu gençlere aşılayacağı inancı zamanla sekteye uğramıştır. Gençliğe yüklenecek olan bu bilinç tam anlamıyla yüklenememiş, gençlik

bu ruh ve inkılap şevkini devam ettirememiştir. Vedat Nedim Tör, *Kemalizmin Dramı* eserinde bu hayal kırıklığından şu şekilde bahseder:

"Atatürk'ün yüceltici ve birleştirici ruhundan açılan büyük boşluğu yabancı ideolojiler doldurdu ve Kemalizm, olgunlaşıp sistemleşmeden kişiliğini yitirdi. Miller ölçüsünde Kemalist İnsanı yetiştiremeden milli bütünlüğümüz parçalandı. Türkiyemiz, her renkten ideolojiler mozayiki haline geldi. Oysa ki, bu durum gerçek Kemalizm için utanç verici bir tenezzüldür. Çünkü hiçbir ideolojik sistem, Kemalizmden daha ileri, daha yapıcı, daha doyurucu, daha hümanist ve memleketimizin koşullarına da daha uygun değildir." (1980, s.21, 22)

Kadroculara göre inkılap, yalnızca düşünsel bir inşa faaliyeti değil; yeni bir millet yaratma ülküsüdür. Bu nedenle inkılap fikriyatının tutarlı, sistemli ve kuşatıcı biçimde inşa edilmesi gerektiğini savunurlar. Aksi hâlde, inkılap ideolojisinin yozlaşmaya açık hâle geleceğini ve toplumsal bütünlüğün zarar göreceğini belirtirler. Bu düşünce, *Kadro*'nun erken sayılarında inkılabın ideolojik çerçevesinin sağlam temellere oturtulması yönündeki ısrarlı vurgularda açıkça görülmektedir.

Sonuç olarak, Kadrocular için gençlik, inkılap hareketinin hem taşıyıcısı hem de gelecekteki yönlendiricisidir. Ancak inkılabın yeterince anlaşılabilmesi, doğru biçimde aktarılamaması ve bu sorumluluğun liyakatsiz ellere bırakılması, Kemalist gençlik idealinin zayıflamasına yol açmıştır. Bu durum, *Kadro* çevresinin hayalini kurduğu inkılapçı gençlik tasavvurunun tarihsel olarak sekteye uğramasının temel nedenlerinden biri olarak değerlendirilebilir.

SONUÇ

Kadro Hareketi'nin Kemalist ideoloji içindeki konumu, inkılap ruhunun sürekliliği ve bu sürekliliğin taşıyıcısı olarak kurgulanan gençlik tasavvuru merkezinde ortaya çıkmış ve gelişmiştir. Kadro dergisinin yayın hayatına başladığı ilk sayıdan itibaren inkılabın ideolojik olarak devamlılık arz eden bir süreç olarak kavrandığı ve bu anlayışın hemen hemen bütün sayılarda ısrarla vurgulandığı açık biçimde görülmektedir. Kadrocular, inkılabın fikrî çerçevesinin sistemleştirilmesini ve bu çerçevenin seçkin bir öncü kadro aracılığıyla topluma yayılmasını zorunlu görmüştür. Bu sürecin devamlılık arz etmesinin ise ancak gençliğin eğitimi ve ideolojik şekillenmesi ile kalıcı kılınabileceğini öngörmüşlerdir.

Çalışmanın bütün bölümlerinde özellikle belirtildiği üzere, Kadrocular için Türk inkılabının orijinallliği, sömürgecilik karşıtı bir mücadele zemini üzerinde şekillenmesi ve evrensel ideolojik modellerle birebir örtüşmeyen özgün yapısından kaynaklanmaktadır. Bu bağlamda Kemalizm, *Kadro* literatüründe kuru bir siyasal program olmaktan ziyade; bilim, akıl ve devletçi kalkınma ilkeleri etrafında inşa edilmesi gereken bütüncül bir toplumsal dönüşüm projesi olarak benimsenmiştir. Türk gençliği ise bu projenin hem taşıyıcısı hem de gelecekteki uygulayıcısı olarak konumlandırılmıştır.

Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun fikir yazılarının yanı sıra romanlarında da üzerinde durduğu; ayrıca Şevket Süreyya Aydemir ve Vedat Nedim Tör'ün *Kadro* dergisinde yayımladıkları yazılarında ortaya koydukları görüşler birlikte değerlendirildiğinde, inkılapçı gençlik anlayışının Kadrocular tarafından edebî ve düşünsel düzlemde de inşa edilmeye çalışıldığı görülür. *Yaban*, *Ankara* ve *Panorama* gibi romanlar, Kadrocuların gençlikten beklentilerini, umutlarını ve ilerleyen yıllarda yaşadıkları hayal kırıklıklarını yansıtan metinler olarak dikkat

çekmektedir. Bu durum, inkılap ideolojisinin toplumsal karşılığının edebiyat aracılığıyla da sorgulandığının açık bir ispatı niteliğindedir.

Ancak Kadrocuların ideolojik süreklilik ve gençliğin inkılap ruhunu taşıma konusundaki beklentileri, pratikte istenilen düzeyde karşılık bulmamıştır. *Kadro* dergisinin kapatılması ve Kemalizm'in sistemli bir ideolojik yapı hâline getirilememesi, *Kadro* sonrası metinlerde açık biçimde görüleceği üzere Kadrocularda derin bir hayal kırıklığı meydana getirmiştir. Vedat Nedim Tör'ün *Kemalizmin Dramı* ve Yakup Kadri'nin *Panorama*'daki eleştirel yaklaşımı, inkılap ruhunun gençliğe yeterince aktarılamadığı ve ideolojik sürekliliğin zayıfladığı yönündeki tespiti açık birer göstergesidir.

Sonuç olarak bu çalışma, Kadro Hareketi'nin gençliği yalnızca geleceğin teminatı olarak değil, inkılap ideolojisinin devamını sağlayacak bir lokomotif unsur olarak gördüğünü ortaya koymaktadır. Kadrocuların gençlik tasavvuru, erken Cumhuriyet döneminde ideoloji, eğitim ve kültür ilişkisini anlamak açısından önemli bir düşünsel zemin ihtiva etmektedir. Bu yönüyle çalışma, Kemalist ideolojinin dinamik yapısını ve inkılap ruhunun süreklilik iddiasını gençlik üzerinden okuyan bütüncül bir değerlendirme sunarak literatüre katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

KAYNAKÇA

- Ahmad, F. (2016). İttihatçılıktan Kemalizme (8. Baskı). Kaynak Yayınları.
- Aybars, E. (1994). Atatürk, Çağdaşlaşma ve Laik Demokrasi. İleri Yayınları.
- Bostancı, N. (1990). Kadrocular ve Sosyo-Ekonomik Görüşleri. Kültür Bakanlığı.
- Dündar, A. (2002). Eğitim ve Dil. T.C. Kültür Bakanlığı Cumhuriyet Kitapları.
- Erdem, Ö. (Haz). (2011). Kadro (Cilt 1). İleri Yayınları.
- Erdem, Ö. (Haz). (2011). Kadro (Cilt 2). İleri Yayınları.
- İnalcık, H. (2012). Atatürk ve Demokratik Türkiye (4. Baskı). Kırmızı Yayınları.
- Karaosmanoğlu, Y. K. (2018). Panorama (10. Baskı). İletişim Yayınları.
- Karaosmanoğlu, Y. K. (2019). Vatan Yolunda (13. Baskı). İletişim Yayınları.
- Karaosmanoğlu, Y. K. (2020). Ankara (39. Baskı). İletişim Yayınları.
- Karaosmanoğlu, Y. K. (2021). Atatürk (20. Baskı). İletişim Yayınları.
- Karaosmanoğlu, Y. K. (2021). Yaban (95. Baskı). İletişim Yayınları.
- Ortaylı, İ. & Küçükkaya, İ. (2013). Cumhuriyet'in İlk Yüzyılı (5. Baskı). Timaş Yayınları.
- Tör, V. N. (1976). Yıllar Böyle Geçti. Milliyet Yayınları.
- Tör, V. N. (1980). Kemalizmin Dramı. Çağdaş Yayınları.
- Tör, V. N. (1981). Atatürk Olmasaydı. Binbirdirek Matbaacılık.